

ZNAČENJE VEZE KOMANDE II POS-A S OTOKOM KRKOM

Ljubo Karabaić

Na ovoj ploči, koju je otkrio drug Mamula Branko, piše: »Dana 28. — 29. VIII 1944. godine uspostavljena je u Konobama stalna veza između otoka Krka i Komande II POS-a«

Tri naoružana broda, PČ 2 »Macola«, PČ 4 »Junak« i PČ 21 »Miran«, uplovili su u partizansku luku Konobe 28. VIII 1944. god. i iskrkali dragocjen teret, da bi zatim ukrkali oko 150 dobrovoljaca i poštu.

Vođa flotile bio je Henrik Tončić iz Malinske, a s flotilom je bio i načelnik II POS-a drug Miroslav Dragustin.

Posadu PČ 2 »Macole« sačinjavali su: Komandant Vinko Dujmović, I oficir Petar Matejčić, upravitelj stroja Ivan Albaneže, zamjenik motoriste Živko Lončarić, delegat Ivan Galjanić, mitraljezac Dinko Hrabrić i Bruno Godina, mornari Ivan Čubranić i Ratimir Hrabrić, te kuhar Frane Šotić.

Posada PČ 4 »Junaka«: komandant Duje Bilić, komesar Ivan Karabaić, motorista Šime Maričević, delegat Ivan Perhat, kormilar Petar Mrakovčić-Andračić, kuhar Viktor Benić i mornar Dušan Babić. Na brodu su bili ukrcani borci za nadopunu borbene grupe na otoku Krku i dva Engleza s radiostanicom, jedan po imenu Petar.

Za posadu PČ 21 »Miran« nemamo podataka. Znamo da je na brodu bio ukrcan kao vodić Frane Mrakovčić-Limar. Ovaj je brod pripadao III POS-u.

Flotilu su u Konobama dočekali Vukasović Jure, oficir II POS-a, Mrakovčić Ljubo, zamjenik komandanta mjesta Krk i Anton Orlić-Kovačić, signalista. Pet do šest čamaca čekalo je na brodove, da bi što prije prekrkali teret. Sa čamcima su bili: Vinko Žic-Osipina, Nikola Žic-Osipina, Vinko Karabaić-Župić, Ivan Orlić-Jurišić, Anton Žic-Stričina. i drugi.

Moramo se malo prisjetiti svega onoga što je prethodilo ovoj historijskoj odluci za održavanje veze između II POS-a i otoka Krka, jer se preko ove veze prevozila hrana i municija za partizanske jedinice u

Viceadmiral Branko Mamula otkriva spomen-ploču
(autor ovog i slijedećih snimaka je Ivan Peranić)

Hrvatskom primorju, Istri, Gorskom kotaru i Lici, a iz ovih krajeva prevažani su borci i stručnjaci za mornaricu, ranjenici i spašeni saveznički padobranc.

Na dan kapitulacije Italije 9. IX 1943. god. formirana je Komanda mornarice NOV i PO. Za komandanta bio je postavljen drug Juraj Bonačić, a za zamjenika drug Ljubo Dorčić. Glavni štab NOV i PO Hrvatske naredbom broj 27 od 24. IX 1943. uspostavlja komandu mornarice za Hrvatskog primorje i Istru uključivši otoke Kvarnerskog zaljeva, te otok Rab i Pag zaključno.

Glavni štab NOV i PO Hrvatske Op. br. 145 od 29. IX 1943. određuje naziv: »KOMANDA NARODNO-OSLOBODILAČKE MORNARICE ZA HRVATSKO PRIMORJE I ISTRU«.

Ukazala se potreba da se organiziraju jedinice mornaričke pješadije, i to na otoku Krku, Cresu, Lošinj, Rabu, Pagu i mjestima Jablanac i Kraljevici.

Glavni štab NOV i PO Hrvatske, naredbom broj 257 od 6. X 1943, šalje Komandi mornarice za Hrvatsko primorje i Istru 10 starih boraca, vodnika, komandanata, komesara za komandni kadar. Varićak Milan postavljen je za komandira čete na otoku Krku, a Pleše Josip za političkog komesara.

Naređenjem štaba mornarice NOVJ broj 67 od 10. XI 1943. obalsko područje od Tržića (Monfalcone) do Ušća Bojane (Skadarsko jezero)

dijeli se na četiri sektora, ali u izvještaju istog Štaba broj 71 od 10. XI 1943, dakle istoga dana, vidi se da je organizirano šest Pomorskih obalnih sektora (POS):

I POS Tršćanski, II POS Kvarnerski, III POS Zadarsko-Šibenski, IV POS Splitski, V POS Pelješački i VI POS Bokeljski.

Otok Krk s ostalim kvarnerskim otocima pripao je II POS-u, koji je obuhvaćao područje od Novigrada u zapadnoj Istri do linije otok Premuda — Olib — Pag.

Mornarica u suradnji sa suhozemnom vojskom organizira odmah po kapitulaciji Italije oslobođenje Lošinja i Cresa, na kojima su bili četnici i nešto talijanske vojske — to je bio prvi važan zadatak što ga je izvršila mornarica u našim krajevima. Zadatak je na vrijeme izvršen. Četnici su bili savladani i odvedeni na kopno. Trebalo je zatim osigurati prijevoz djelova XIII divizije pri oslobođenju Karlobaga, koji su držali ustaše. Ovaj istureni garnizon predstavljao je opasnost za otoke Rab i Pag, za plovidbu do paških solana (a sol nam je bila vrlo potrebna), kao i za veze sa sjevernom Dalmacijom. Za ovo vrijeme drugi su jedrenjaci i parobrodi izvlačili ratni materijal iz Sušaka, Bakra, Kraljevice i s otoka i prevozili ga do Senja, odakle je prebacivan u unutrašnjost naše zemlje. Prevoženje preživjelih Židova iz logora u Rabu u Senj jedan je od isto tako vrlo važnih zadataka naše mornarice.

Viceadmiral Branko Mamula u društvu s učenicima i nastavnicima osnovne škole Punat

Tek nakon ovih izvršenih zadataka mornarica se mogla posvetiti formiranju jedinica, naoružanju i sređivanju unutarnjih prilika — kako piše drug Branko Mamula u knjizi »Iz oslobodilačkog rata na Jadranu«, svezak 4, Mala biblioteka Jugoslavenske ratne mornarice strana 10. Ali početak VI neprijateljske ofenzive nije to dozvolio. Nijemcima je smetao masovni ustanak u Istri, Hrvatskom primorju i Dalmaciji, pa su se kao aveti okomili na naše mlade i neiskusne borce. Nijemci su sigurno već znali za veze koje imamo sa saveznicima pa su se žurili da se utvrde na obali. Naša je kopnena vojska, kao i pomorska pješadija, pretrpjela teške gubitke, a mornarica je izgubila nekoliko brodova. To su bili prvi udarci naneseni našoj mladoj mornarici Hrvatskog primorja i Istre.

Zatim dolazi 13. XI 1943, iskrcavanje Nijemaca na otok Krk, Lošinj i Cres. Na Lošinju su Nijemci strijeljali 25 naših boraca i rukovodilaca, na Cresu zatvaraju odbornike, a na Krku pljačkaju. Naša četa na Krku pruža otpor i povlači se prema Baški, a zatim u Senj i na Rab. Nijemci uspostavljaju garnizone u Krku, Baški i Malinskoj.

Već koncem studenog 1943. god. sastaje se Kotarski komitet KPH Krk i Kotarski NOO kotara Krk i raspravlja, između ostalog, o reorganizaciji NOO-a, vezama otoka Krka s kopnom i vraćanju boraca u njihove jedinice. U Kotarskom NOO-u Krka za vezu je bio zadužen drug Mrakovčić Ljubo, zvani Spod Murve iz Punta. Sekretar Kotarskog komiteta bio je Mužević Mate, predsjednik Kotarskog NOO-a Krk Crnčić Josip, tajnici Ilijić Nikola i Galjanić Ivan.

Ljubo Mrakovčić dolazi više puta u Bašku, traži vezu za Kladu ispod Velebita, sam odlazi na Prvić i čeka vezu, ali do stalne veze sa slobodnim dijelom Hrvatskog primorja ne dolazi. S Rabom, koji još nije bio okupiran, održavana je povremena veza čamcima iz Baške, Stare Baške i Punta, a tim su se vezama prebacivali politički rukovodioci za Dalmaciju i iz Dalmacije za Hrvatsko primorje i Liku.

U noći između 16. i 17. siječnja 1944. god. Štab II POS-a seli se na Dugi otok u uvalu Luki.

U noći 17. na 18. siječnja 1944. god. uplovila su u još slobodni Senj dva motorna broda, »Ema« i »Marija Rozalija«, oba s otoka Krka. U Zborniku dokumenata NOR-a, tom VIII, knjiga I, strana 507, stoji: »Ova dva broda odvucli su iz Klimna drugovi Partizani«. Moramo se diviti hrabrosti Lončarić Ivana, Lončarić Antona i Žic Petra-Dobrinčića, njihovoj organizaciji ove otmice ispred Nijemaca koji su već bili u Crikvenici.

Kotarski komitet KPH i Kotarski NOO Krk donose početkom veljače 1944. god. dvije važne odluke: da postojeće općinske vlasti koje rade po direktivi Nijemaca prestanu s radom i da se organizira borbena grupa od domaćih ljudi, koji će vršiti manje akcije i smetati neprijatelju da se šeta po otoku Krku.

U isto doba Štab mornarice NOVJ, naredbom POV. br. 10 od 22. I 1944. piše između ostalog, Štabu II POS-a i ovo: »Održavati što tješnji

kontakt sa otocima Vašeg sektora i obalskim pojasom sa ciljem što bržeg povraćanja na prostor Vašeg sektora i prikupljanje podata o neprijatelju na prostoru Vašeg sektora.«

Polovicom veljače 1944. god. u Puntu se iznenada iskrcavaju iz autobusa četnici — 12 na broju, mještani Punta koji su bili pobjegli 1943. god. iz Lošinja u Italiju. Bili su naoružani pištoljima i moglo se odmah zaključiti da nešto spremaju. Kotarski komitet Krk odmah reagira i šalje naoružanu grupu u Punat da bi četnike pohvatili, ali su ovi na vrijeme pobjegli u Krk.

Dolazi do prestanka rada njemačkih općinskih ureda u trećem mjesecu 1944. god. i hapšenja nekih njihovih predsjednika.

Nijemci pristupaju mobilizaciji u Baški i Malinskoj. Pozivaju ljude u Krk, a naša narodna vlast odgovara protumjerama kako je gore navedeno, prestankom rada njemačkih općinskih centara i hapšenjem njihovih predsjednika.

Dana 28. II 1944. god. Nijemci vrše prva hapšenja na otoku Krku u Puntu. U ovom hapšenju kumovali su Nijemcima i četnici koje smo spomenuli. Preko 40 ljudi je uhapšeno, a nešto manje povlači se u ilegalnost. Većina ovih ilegalaca prebacuje se 18. III 1944. na slobodni otok Rab, ali su mnogi 19. III uhapšeni kad su se Nijemci iznenada iskrcali na Rabu.

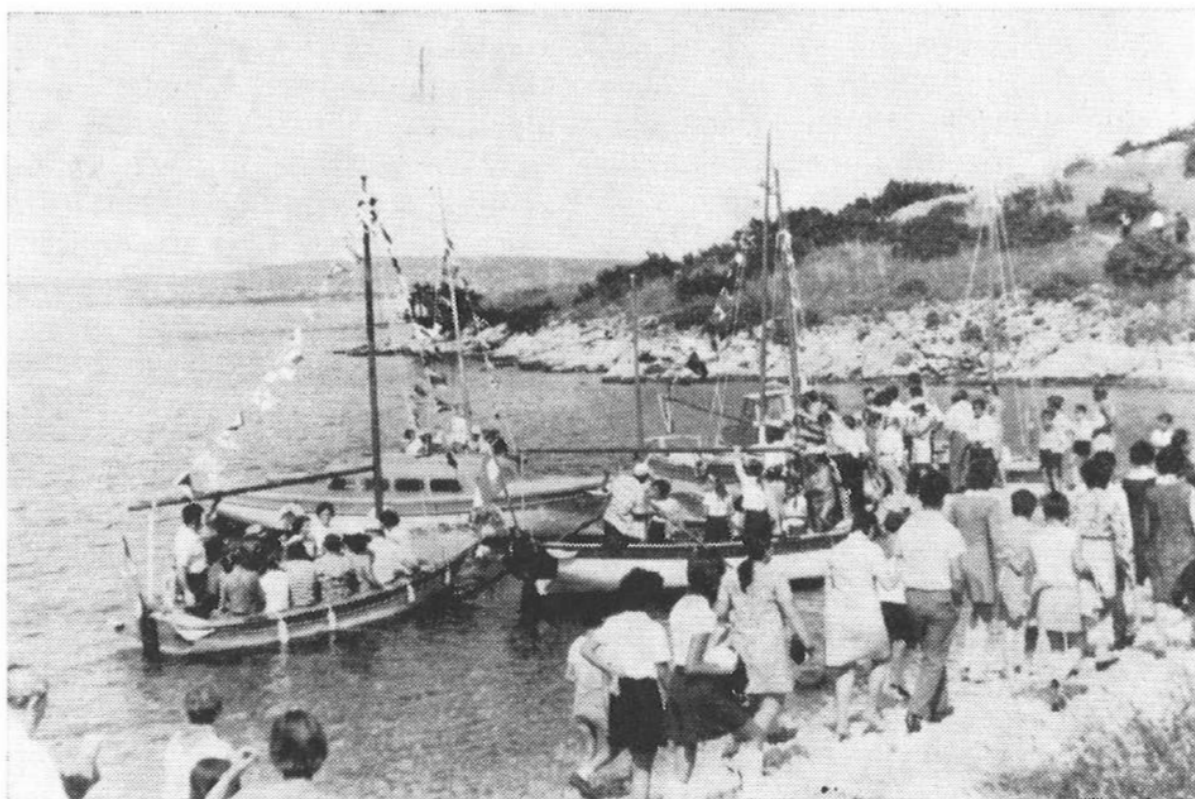
U Dobrinjštini Nijemci pozivaju ljude na mobilizaciju, ali ih naši naoružani partizani vraćaju kući i puštaju u Krk samo bolesne ljude.

U ovo isto doba — u ožujku 1944. god. dolazi motorni brod »Jadran« ili »Junak« iz Visa na Negrit blizu Konoba i iskrcava 4 oficira mornaričke pješadije: Milana Hajdukovića, kapetana, Stipa Tonkovića, poručnika, Varićak Milana, poručnika i Martinović Rada, potporučnika. Do sada nepoznati kurir sačekao ih je na Negritu i otpratio u Polje kod Malatestinić Marije »Majke«. Tek što su se naši borci odmorili, bili su obaviješteni da su četiri Nijemca došla u šilo. Hitno su donijeli odluku da ih uhvate jer su ih trebali za zamjenu za naše borce koji su tih dana bili zarobljeni iznenadnim napadom na Komandu goranskog vojnog područja i Pomoćnog obavještajnog centra za Hrvatsko primorje (12. III 1944.). Naoružani Nijemci su se ukrcali u čamac, koji je vozio Ivan Katnić zvan Bašić. Naši su partizani zapucali i dva Nijemca ubili, a dva zarobili. Nakon nekoliko dana došao je trup iz Malinske, zatvorio dvadesetak ljudi u Dobrinjštini i vratio se natrag. Svi su ovi ljudi pobjegli ili se vratili kućama.

Nijemci su se i dalje vozikali po otoku i nisu ozbiljno shvatili da su na otoku prisutni naoružani partizani, a k tome i iskusni borci. Hajduković Milan, rukovodilac borbene grupe koja je koncem III mjeseca 1944. god. brojala oko 20 boraca, planirao je doček autobusa koji je išao iz Krka za Omišalj. Zasjeda je sačekala autobus iznad Ponikava i zapucala na njega. Bilo je ranjenih Nijemaca i oni su nakon toga odustali od daljnje mobilizacije na otoku Krku.

Koncem travnja 1944. god. prebacuju se iz Selaca borci I udarne brigade XIII divizije sa zadatkom da pomognu partizanima na otoku Krku pri hvatanju Nijemaca oficira koji su dolazili nedjeljom iz Rijeke na Glavotok.

U isto doba Štab II POS-a donša odluku da se neki članovi Štaba prebace na otok Krk, porade na organizaciji borbene grupe, osnivanju obavještajnog centra mornarice i uspostave vezu II POS-a sa otokom Krkom, a preko otoka Krka s Okružnim komitetom KPH i Okružnim NOO-om za Hrvatsko primorje. Ova je grupa na čelu sa drugom Bagat Vladom prebačena PČ 76 na otok Krk 2. ili 3. svibnja 1944. god. i iskrcala se u Staroj Baški. Zajedno s drugom Bagatom bili su Orfeo Tićac, Božo Suzanić i Dorbić Nikola. Sobom su donijeli radiostanicu, koja je bila smještena blizu Gabonjina na otoku Krku. Znamo da je na PČ 76 bio ukrcan Žic Šime-Antićić iz Punta, a za ostalu posadu do sada još ne znamo. O putovanju PČ 76 u Staru Bašku i zadacima ove grupe, opširno piše drug Orfeo Tićac u knjizi »Iz oslobodilačkog rata na Jadranu« svezak IV, Mala biblioteka Jugoslavenske ratne mornarice, 1953. strana 35 i 36. Drug Bagat je prokrstario cijeli otok i održao sastanak s borbenom grupom u Krasu, gdje je tumačio potrebu borbe protiv neprijatelja i čvršće organizacije sa NOO-ima. Da je radiostanica već bila na otoku Krku, potvrđuje nam depeša kojom se iz otoka Krka javlja da je parobrod »Plav« potopljen 6. V 1944. god. u Omišlju (vidi Zbornik NOR-a, tom VIII, knjiga II).

Partizanska luka »Konobe« blizu Punta

Nijemci poduzimaju na otoku Krku u svibnju 1944. god. prvu širu i veću raciju, ali je borbeni grupa vještini manevriranjem izbjegla iz obruča bez gubitaka. Nijemci pljačkaju i hapse, te na djelu pokazuju kakvi su, (18. V uhvatili su, silovali i ubili Lesicu Maru u blizini Sv. Vida Dubašljanskog). Drug Bagat se sa radiostanicom za vrijeme ove racije najviše zadržavao u predjelu Poljica, zajedno s Franić Kuzmom, poznatim našim ilegalcem iz tih krajeva.

Dana 30. V 1944. god. Mrakovčić Ljubo obavještava u Puntu druga Bagata da dolazi veza na Negrit, te su se drug Bagat, Privršek Nevenka i Mrakovčić Ljubo poslijepodne uputili na Negrit. Bio je lijep i sunčan dan. Drug Bagat bio je zadovoljan s izvršenim zadatkom i sa sastancima koje je održao na otoku Krku s Kotarskim komitetom i Kotarskim NOO-om. Utvrdio je da ovi organi daju punu pomoć borbenoj grupi, a da su ljudi na otoku odani NOP-u, što je posebno uočio za vrijeme njemačke racije. Gledao je iz Negrita kako na jug prolaze njemačke maone, te komentirao njihov prolaz.

Uveče je na Negrit stigao PČ 76, iz koga se iskrcao Mrakovčić Ivan, kuhar iz Punta s tri radiostanice i osobljem. Prema riječima druga Mrakovčića, on je informirao druga Bagata o hvatanju nekih špijuna i o prolazu maona, ali to za ono vrijeme nije bilo ništa neobično. Te noći, kad je PČ 76 krenuo za Olib, Nijemci su se iskricali na Olib i druge otoke i kad je PČ 76 31. V 1944. god. ujutro pristao u luku Olib, bio je napadnut mitraljeskom i puškomitraljeskom vatrom. Drug Bagat Vlado nije se htio Nijemcima predati živ već je kao heroj poginuo i poslije bio proglašen za narodnog heroja. Tu je poginuo i Žic Šime. Prema telegramu od 9. VI zarobljen su bili Butorac i Pastorčić, a znam da je bio zarobljen i Žic Petar-Dobrinčić. Do danas ne znamo tko je bio kapetan ovog broda i što se s njim dogodilo.

Borbeni grupa na otoku Krku, svakog se dana povećavala i to najviše redovima domaćih boraca, te često uznemiravala neprijatelja. Tako je 13. VI 1944. osiguravala sastanak AFŽ-a u Krasu, na kome je osnovan Kotarski odbor AFŽ-a. Istog je dana zapucala na kamion koji je prolazio iz Malinske prema Krku. Tog je dana poginuo borac borbeni grupe Jakominić Anton iz Žestilca.

Na otok Krk u uvalu Marna blizu Baške, stigao je engleski »mas« — toperdni čamac, iz koga su se iskricali drug Mamula Branko, komesar II POS-a i Jure Vukasović, oficir sa nekoliko Engleza; »mas« je vodio na putu za o. Krk Petar Čubranić-Grgica. S otoka Krka poslata je depeša u Štab II POS-a: »Stigli na Krk — 15. naveče krećemo dalje«. Depeša je datirana sa 14. VII 1944.

Drugovi iz Baške i Drage Baške ukrcali su na voz radio-stanice i drugi materijal i pošli prema Dragi. Dalje su robu pratili drugovi iz Punta i radiostanica je već 17. VII radila negdje blizu Sužana. Dvojica Engleza zvali su se Armstrong i Preskot. Naši su drugovi na otoku Krku organizirali prebacivanje Armstronga na Cres i natrag.

Od dolaska druga Mamule Branka na otok Krk pa do njegovog odlaska vidimo ga kako neumorno po selima agitira mobilizaciju, predlaže da se poveća borbeni grupa na 50 do 60 boraca i uspostavi što brže veza II POS — otok Krk. Bombardiranje Rijeke i pojedinih mjesta na otoku Krku od strane Saveznika i dolazak Engleza s radiostanicom na otok Krk stvorili su povoljne uvjete, te su se dobrovoljci počeli prijavljivati za mornaricu. Za nekoliko dana već je bilo prijavljeno više od 60 boraca. Iz telegrama je vidljivo da drug Mamula predlaže, moli, naređuje, da se na Krk hitno upute motorni brodovi, kako bi se mobilizirani borci mogli uputiti u mornaricu. Kotarski komitet Krk i Kotarski NOO Krk bili su vrlo zainteresirani za dolazak brodova iz Štaba II POS-a, jer bi se u protivnom otkazala mobilizacija i borci se počeli rasipati. Mobilizirani su odlazili kući, čekali, vraćali se opet u borbeni grupu, i to čekanje već je zaista bilo teret borbenoj grupi, a i narodnoj vlasti. Nijemci u to vrijeme organiziraju napad na Dobrinj, ruše zvonik i pljačkaju Dobrinjštinu. Drug Mamula odlučuje da se vrati u Štab II POS-a kako bi pospješio dolazak brodova na otok Krk. Torpedni čamac koji je došao na Negrit otputovao je natrag s Englezima, dok su se drug Mamula i ostali drugovi zadržali na Negritu. Odlučeno je da se prebace čamcem. Dana 9. VIII 1944. god. Jure Vukasović šalje telegram II POS-u: »Mamula otputovao jučer, jer se ponedjeljak nije mogao probiti radi bure«.

Borci, oficiri, kuriri i aktivisti »POS-e na proslavi u »Konobama«

Usred bijela dana, s jedrom na jarbolu, u gajeti Žic Petra-Osipine s mornarem Žic Bernardom-Osipinom otputovali su drugovi iz Punta ravno za Olib. Mislim da se u prvom redu moramo diviti pomorcima Bernardu i Petru koji su znali šta znači ploviti čamcem preko ove bure nadomak njemačkih garnizona, a zatim i samim putnicima. Uz druga Mamulu u gajeti su bili Orfeo Tićac, Hajduković Milan i Kalpić Anđelko. Poslije smo saznali da je ovaj put sretno završio i da su drugovi došli na Olib.

Žic Marijan-Osorkin, Mrakovčić Frane-Limar i Viktor Orlić-Perica s još pet drugova preveslali su istu ovu rutu.

O suradnji mornarice, KP i narodne vlasti na terenu drug Mamula piše u svezku IV Male biblioteke Jugoslavenske ratne mornarice 1953. godine, strana 12 slijedeće:

»Suradnja s partijskom organizacijom i organima narodne vlasti na Rabu, Krku, Pagu, u okolici Senja, a kasnije na Lošinju i Cresu obćavala je da će u uslovima malo povoljnije političke situacije biti moguće brojno ojačati jedinice, koje su tada imale solidan osnov. O toj suradnji treba reći, da je bila toliko prisna da gotovo nijesmo znali, gdje je granica odgovornosti: njihove za rad na terenu, a naše za rukovođenje vojnim jedinicama. Mislim, da je to za razvoj mornarice bilo od posebnog značaja, pogotovu u uslovima potpuno okupirane obale i većine otoka«.

Jure Vukasović, oficir II POS-a, Kotarski komitet KRK i Kotarski NOO Krk šalju svakodnevno telegrame Štabu II POS-a i mole brodove za prebacivanje novomobiliziranih. Od 50 mobiliziranih broj se penje na 80, 120 i 150 boraca. Komandiri su bili: Mrakovčić Nikola Konićar i Zdenko Miletić, a komesari Butorac Emil i Jelača Mićo. Štab II POS-a nije mogao udovoljiti zahtjevima jer je trebalo na otok Krk poslati dobro naoružane i brze brodove, koji će proći kroz kanale između otoka Raba, Lošinja i Cresa i doći na otok Krk. Na ovim su se otocima utvrdili jaki njemački garnizoni, a maone i drugi naoružani brodovi krstarili su kanalima. Aeroplani, iako zastarjeli, često su nadlijetali nad morem punim mina.

Dana 24. VIII stigao je Kotarskom komitetu Krk telegram od Štaba II POS-a: »Dolazimo sa brodovima 28/29. VIII — čekajte nas između 22—24 sata. Neka bude na pristaništu Jure i Dorbić spreman za putovanje«.

Ruta putovanja bila je: Luki—Olib—Kromačina na Cresu, gdje je trebalo predaniti, a zatim prvim sumrakom nastaviti u Konobe. Tako je bila zamišljenja i ruta za natrag.

Toliko očekivani dan napokon je došao i veza je s otokom Krkom uspostavljena. S broda »Junak« iskrcalo se 20 boraca sa svom ratnom spremom, a pet do šest čamaca ukrcao je prvi teret da bi ga prevezli na Dunat, a vozovima kojima je rukovodio Mrakovčić Ive Mrakovac dalje u Dobrinjštinu. Brodovi su ukricali oko 150 novomobiliziranih boraca i vratili se na Olib.

Vjerujem da su tog dana bili sretni i zadovoljni u prvom redu rukovodioci II POS-a, rukovodioci na otoku Krku, članovi borbene grupe na otoku Krku, posade brodova koji su bili na vezi, kao i svi oni koji su radili na toj vezi ili znali za nju. Možemo reći da se ovom vezom organizirao novi borbeni život na otoku Krku, jer je ona bila značajna ne samo za otok Krk nego za čitavo Hrvatsko primorje, Gorski kotar, Liku i Istru. Svakog je tjedna dolazio jedan ili više brodova u Konobe, Negrit ili Staru Bašku; prevozili su hranu i municiju, a odvozili preko otoka Krka i s otoka Krka borce i stručnjake za mornaricu. Borbena grupa na otoku Krku, dobro organizirana i snabdjevena lakim oružjem, osiguravala je put svima koji su prolazili preko otoka Krka, iako je neprijatelj držao garnizone u Baški, Krku i Malinskoj. Na ovoj su vezi najčešće bili NB 13 »Jadran« dok ga nisu potopili engleski avijatičari u Olibu, NB 3 »Jadran«, NB 11 »Crvena zvijezda«, novi NB 13, NB 14 »Pionir« i BB »Topčider«. Na ovoj vezi nije bilo nikada gubitaka.

Da bi osujetili ovu vezu, Nijemci su 5. X 1944. godine rano ujutro opkolili Punat. U obruču su bili omladinci koji su poginuli nedaleko novog groblja — sekretar komiteta SKOJ-a, Lino Bolmarčić, Mužević Ivan i Žic Anton. Sretno su se izvukli i vodili borbu sa Nijemcima Manosa Srećko, pukovnik, Orlić Petar, sekretar Mjesnog komiteta Punat.

Istog su dana Nijemci stacionirali garnizon u Puntu u vili »Luciji«. Štab II POS-a razmotrio je novonastalu situaciju, jer je bilo opasno dolaziti brodovima u Konobe, i donio odluku da se garnizon u Puntu likvidira. Na otok Krk dolazi kapetan Živković Dragan i razrađuje plan napada. Dana 18. X 1944. godine, dakle nakon 15 dana od učvršćivanja garnizona, borbena grupa otoka Krka — u suradnji s Komandama mjesta Krka i Malinske — likvidirala je garnizon u Puntu. U ovoj akciji pomagali su mještani Punta, a naročito su se isticali omladinci. Za junačko držanje u borbi bili su pohvaljeni borci borbene grupe: Mrakovčić Nikola, komandir II udarne čete (jer je pod vatrom izvukao mrtvog druga Butorac Emila), Miletić Zdenko, Zatić Ecijo, Pecotic Ante, Justić Nikola, Škunca Drago i Pekas Božo. Neprijatelj je imao četiri mrtva i 32 zarobljena. Ova je akcija vrlo pozitivno djelovala na stanovništvo otoka Krka, tako da je u X i XI mjesecu otišlo u mornaricu preko 300 boraca.

Veza je i dalje nesmetano dolazila u Konobe, ali je neprijatelj opet uspostavio garnizon u Puntu 18. studenog 1944. u vili »Kostarika«. Veza je s Konobama bila otežana, pa su često brodovi morali pristajati u Staroj Baški. Borbena je grupa dobila zadatak da danonoćno bude u Puntu, a neprijatelj se najviše kretao po terenu omeđenom bodljikavom žicom, koju je bio postavio oko vile »Kostarika«.

Početkom siječnja Nijemci su prolazili za Staru Bašku i putem na predjelu Susa naišli na patrolu naše borbene grupe. Nijemci su zarobili nekoliko civila, ali veza nije bila otkrivena. Osnovani su garnizon i u Staroj Baški, i time još više otežali vezu s otokom Krkom. Međutim naša je borbena grupa bila uvijek budna i spremna, i nije dozvolila da se njemački okupator šeće po Puntu. Nijemci su organizirali veliku

raciju na otoku Krku koncem X mjeseca 1944. i tom prilikom zapalili narodni dom, školu u Puntu, školu u Staroj Baški, školu u Risiki, ali im to nije ništa pomoglo. Veza je, kako smo prije rekli, vrlo teško ali i dalje dolazila. Ne može se utvrditi koliko je došlo hrane i municije na otok Krk ovom vezom na Konobe i Staru Bašku. Znamo samo to da je ponekad bilo organizirano po 30 do 40 vozova kojima se prenašala roba iz Dunata, a poslije iz Kuke prema Dobrinjštini. Na vezi je nekada bilo i do 40 konja i mula iz Vrbnika, Drage Baške i Punta, kojima se materijal prenašao kozjom stazom iz Negrita do Susa i dalje. Sva ta roba i ostali materijal prevoženi su u Dobrinjstinu, bunkerisani u Polju, Hlapi, Gostinju, Solinama i drugim mjestima, u kojima su bili bunker i šterne krcati robom. O ovome bi nam najbolje znali pričati odbornici NOO Punat, naš glavni ekonom Kotarskog NOO Krk drug Fanuko Josip-Papić iz Hlape, Turčić Dinko iz Gostinja, Uravić Ivan, pročelnik Kotarskog NOO-a Krk, koji je vodio evidenciju ove hrane, i drugi.

Ova se hrana i materijal najviše prebacivala opet kolima u Čistu, predio između Šila i Klimna, a zatim gore, na kopno, u Kačjak.

Teško je danas reći kako su ta roba i ostali materijal prenošeni, jer je bilo vrlo opasno i teško prevoziti ih čamcem na kopno. Ipak su to naši drugovi iz Šila i Klimna, te Županja i Hlape uvijek na vrijeme izvršavali. O tome kako se hrana iz Kačjaka, Klanfara i Sv. Jakova dalje prenašala, mogu pričati samo one omladinke i omladinci koji su svakodnevno tu hranu nosili na svojim ramenima.

U to vrijeme Manestar Ljubo, Tone Car i drugi napisali su ovu pjesmu:

STIŽE HRANA PREKO PARTIZANA

Noć je tiha, mjesec pun,
Na moru se vidi čun.
Sa otoka stiže hrana,
za ishranu partizana.

Danju, noću ide tako,
Tim ženama nije lako.
Oh, svijest im je mnogo jača
Od banditskog ljutog mača.

Na obali pet, šest ljudi
Ne spavaju, već su budni.
Pažljivim to okom prate,
Spremni hranu da prihvate.

Zalud banda patrolira,
I obalu kontrolira.
Vještija je vojska naša
Od Nijemaca i ustaša.

Kad k obali barka stiže,
primaknu se ljudi bliže,
Svaki vreću uzme, stišće
I nosi ju u spremište.

To će brzo, brzo, proći,
Radit nećemo po noći,
Nestati će svakog skota,
Nama nastat mir, sloboda.

Čim se smrači drugog dana,
Evo žena sa svih strana.
Preko brda nose hranu,
Našem dragom partizanu.

Tada morem iz sveg glasa
Znak moj neka se talasa.
Kreći, čamče, plovi, plovi,
Dan slobode svane novi.

S. F. S. N.

Tomo

Povodom 28-e godišnjice osnivanja naše slavne mornarice i 25-godišnjice oslobođenja otoka Krka, smatrali smo da je potrebno obnoviti naše uspomene na one slavne dane NOB-e, a mislimo da je i ova veza između Drugog POS-a, naroda otoka Krka i naroda Hrvatskog primorja doprinijela da smo tako slavno izvojevali pobjedu i potukli neprijatelja i da smo 17. IV 1945. godine dočekali oslobođenje našega otoka Krka. **Napomena:** Tekst članka je pročitao kao referat 13. IX 1970. u Konobama blizu Punta na svečanoj proslavi 28-e godišnjice osnivanja mornarice i 25-godišnjice oslobođenja otoka Krka.

Riassunto

IMPORTANZA DEI COLLEGAMENTI DEL COMANDO DEL 2. SETTORE MARITTIMO-COSTIERO CON L'ISOLA DI VEGLIA

Nel giorno della capitolazione dell'Italia (8 settembre 1943) venne costituito il Comando della Marina, il quale, in data 29 settembre 1943, prese il nome di «Comando della Marina popolare di liberazione per il Litorale Croato e l'Istria». Le sue competenze si estendevano da Monfalcone alla foce del Bojana (Lago di Scutari); nel suo ambito furono organizzati, nel novembre 1943, sei **Settori marittimo-costieri** (sigla POS — Pomorsko Obalni Sektor) e precisamente: I Tršćanski (triestino); II Kvarnerski (Quarnero); III Zadarско-Šibenski (per la zona di Zara e Sebenico); IV Splitski (zona di Spalato); V Pelješački (per la zona della penisola di Sabbioncello) e VI Bokeljski (Bocche di Cattaro). Veglia e le altre isole del Quarnero erano sottoposte al II settore.

Il 13 novembre 1943 i Tedeschi sbarcarono sull'isola di Veglia, spingendosi ulteriormente verso il Sud lungo la costa del cosiddetto Litorale Croato (Liburnia). Nella notte tra il 16 e 17 novembre, il Comando del II SMC (POS) si trasferisce sull'isola Lunga (Dugi Otok) nella baia di Luka. Sull'isola di Veglia, intanto, nel febbraio 1944 — con l'aiuto dei cetnici del luogo — i Tedeschi diedero inizio agli arresti. All'inizio di marzo cominciò anche la mobilitazione forzata. Per decisione del KKKPH (Comitato distrettuale del Partito comunista della Croazia), i partigiani locali ostacolarono la mobilitazione facendo tornare alle loro case gli uomini che si erano diretti a piedi verso il capoluogo Veglia. Sull'isola, inviati dal Comando del II POS, arrivarono quattro ufficiali partigiani al comando del capitano Milan Hajduković. Venne quindi organizzato un nuovo gruppo di combattimento composto da gente dell'isola e da combattenti inviati dal II POS. Il gruppo, inizialmente di 20 uomini e ingrossatosi successivamente fino a contare 90 combattenti, ostacolava i movimenti delle truppe nemiche sull'isola.

Nelle guarnigioni di Veglia, Bescanova (Baška) e Malinska erano stazionate alcune centinaia di soldati nemici. Altre guarnigioni vennero in seguito formate a Punta (Punat) e a Bescavecchia (Stara Baška). Queste truppe vennero però a trovarsi in una difficile situazione. Potevano uscire dalle guarnigioni e accampamenti solamente in occasione dell'arrivo dalla terraferma del «trup» incaricato di eseguire le razzie. Alle razzie prendevano parte varie migliaia di soldati nemici.

Secondo la valutazione del Comando Marina, l'isola di Veglia doveva essere un importante punto di transito fra la marina e l'esercito di terra e base di rifornimento. Sicché nella notte tra il 28 e 29 agosto 1944 venne

istituito un collegamento stabile con mezzi navali — con base nel porticciolo di **Konoba** presso Punat — tra il Comando del II POS e l'isola. Per questa via venivano trasportati viveri, armi e munizioni per i reparti partigiani operanti nel Litorale Croato (Liburnia), Gorski Kotar, Lika e Istria. I collegamenti funzionarono bene fino alla liberazione, nonostante la vicinanza delle guarnigioni tedesche di Punat, Bescavecchia e Veglia.

Traduzione di Giacomo Scotti

KRČKI ZBORNIK

2

**KRK
1971**

KRČKI ZBORNIK

POVIJESNOG DRUŠTVA OTOKA KRKA
PODRUŽNICE POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE

SVEZAK 2

Urednički odbor:

dr BRANKO FUČIĆ
PETAR STRČIĆ (glavni urednik)
RIKARD ŽIC
RUDOLF ŽIC

Ovaj je svezak uredio:

PETAR STRČIĆ

Slika na koricama: MILA KUMBATOVIĆ (Motiv grba Omišlja)